

Verslag voorjaarsbijeenkomst 2001

De voorjaarsbijeenkomst van de Vlinderwerkgroep Friesland vond plaats op dinsdag 3 april 2001 in het Fries Natuurmuseum te Leeuwarden. De bijeenkomst werd voorgezeten door Siep Sinnema. Aanwezig waren 23 leden. Er zijn afmeldingen van Johan Meijer uit Ravenswoud, Philip Zeinstra, Geert Schingenga en Wiebe Lenstra.

De voorzitter opent de bijeenkomst en heet iedereen van harte welkom. De secretaris behandelt vervolgens de ingekomen stukken. Verschenen zijn o.a.: Nieuwsbrief Vlinderwerkgroepen no. 6 van de Vlinderstichting, een nieuwe Handleiding Landelijk Meetnet Dagvlinders (Vlinderstichting), alsmede de Lijst van Nederlandse Namen van Macrovlinders in Nederland (Vlinderstichting).

Er zijn enkele mededelingen: de heer en mevrouw Hoornveld hebben een Gouden Vlinder gewonnen. De Vlinderwerkgroep Friesland trouwens ook. Er hebben zich nieuwe leden aangemeld, namelijk Hessel en Saskia Hoornveld uit Jubbega, de heer O. Idema uit Feanwâldsterwâl, de heer Martin J. Andree uit Grand Rapids, Michigan, USA. Verder loopt de Nationale Kinder-Vlinder-Kijk-Actie van de Vlinderstichting als een trein. Er hebben zich vele basisscholen in Nederland hiervoor opgegeven. De Vlinderstichting heeft binnen haar website een mogelijkheid gecreëerd om de eerste waarnemingen van dagvlindersoorten te melden. Er zijn nieuwe vlinderboeken verschenen: natuurlijk onze uitgave “Dagvlinders in Fryslân”, deel III van de indrukwekkende serie “Schmetterlinge und ihre Lebensräume”, verder “A Guide to the Microlepidoptera of Europe” van Umberto Parenti met prachtige foto’s van vele soorten micro’s. Tenslotte is er de CD-rom “Dagvlinders van Europa” verschenen (Vlinderstichting). Deze CD-rom kunnen wij van harte aanbevelen. Klasse!

Luit de Zee, onze penningmeester geeft vervolgens een toelichting op het financiële overzicht 2000 van de Vlinderwerkgroep Friesland. Er is nog geen nieuwe voorzitter gevonden voor de Vlinderwerkgroep. Siep Sinnema is echter bereid om deze functie ad interim te vervullen. Het bestuur heeft besloten om het in 2001 even rustiger aan te doen na de achterliggende hectische jaren om de dagvlinderatlas te vervaardigen. In dit sabbatjaar gaan we nadenken over toekomstige activiteiten. Nachtvinders bijvoorbeeld.

Gerrit Tuinstra meldt de vondst in Drachten van de stersoort *Rheumaptera cervinalis* (spanner). Sjoukje Hoornveld vond een afgevlagen kolibrievlinder en Hessel en Aukje Hoornveld de pop van een lindepijlstaart.

Siep Sinnema vertelt vanavond over het lokken van nachtvinders met behulp van “stropen” en “lichten”. Het grootste deel van de nachtvinders wordt aangetrokken door licht. Siep schakelt een overheadprojector in en laat sheets zien ter ondersteuning van zijn verhaal. Een nachtvlinder oriënteert zich gedurende de nacht op licht en met name op polarisatielicht (zoals bijvoorbeeld licht van de sterren). Wanneer er lampschijnsel is en deze lichtbron sterk genoeg is, wordt hij daardoor aangetrokken. Vervolgens raakt hij gevangen in de cirkel van licht en

metalen trechter erin en daaronder een aantal eierdozen door elkaar heen neergelegd, gelijkend op een doolhof. Bovenop deze ton is de UV-lamp gemonteerd in een staketsel met een fitting en elektrische bedrading. De lamp werkt op een tijdschakelaar en is ingeschakeld tijdens de nachtelijke uren, waarop de vlindervangst meestal maximaal is. Dit is vanaf het invallen van het duister tot circa 02.00 uur à 03.00 uur in de ochtend. De vlinderaars kunnen dan lekker slapen, terwijl de vlinders worden aangetrokken door het licht van de lamp en vervolgens de trechter induiken, waarna ze tussen de eierdozen belanden. De gevangen vlinders kunnen hieruit meestal niet ontsnappen en ze zoeken dan ook een rustig donker plekje in één van de kamertjes van de eierdozen. Hier kunnen ze bijkomen van de overvloed aan UV-straling, waardoor ze in meer of mindere mate gedesorienteerd zijn geraakt. De volgende ochtend kunnen de vlinderaars op hun gemak de gevangen vlinders op naam brengen en noteren in hun boekjes. Daarna krijgen de meeste vlinders de vrijheid. De “moeilijke” soorten worden vastgehouden voor nader onderzoek. Voor NLG 25,00 per trechter is Siep bereid om ze voor eventuele liefhebbers te fabriceren. De rest van de lichtval moet men dan zelf regelen (de wasketel) en vervaardigen. Enkele leden van de werkgroep komen met opmerkingen, zoals Marten Hunneman die vraagt hoe het zit met halogeenlampen. Volgens Siep zijn dit soort lampen qua lichtsoort wel geschikt om vlinders mee te vangen; ze hebben echter te weinig vermogen. Andy Saunders maakt thuis en in het veld gebruik van een draagbare lichtval. Verder worden de vliegenlamp van de slager (veel UV-licht) en de reumalamp (veel infrarood licht) nog besproken.

Na de pauze wordt een dia van de pyralide *Duponchelia fovealis* getoond, hetgeen de eerste waarneming van deze soort in Friesland is. De dia is van Jurjen van der Kooi.

Daarna vertelt Gerrit Tuinstra over de inventarisatie tijdens 2000 van nachtvlinders op de Duurswouder heide. Het is het grootste aaneengesloten heidegebied van Friesland. Er is daar natte en droge heide, alsmede naald-, loofbos en gemengd bos. Tevens liggen er dobben en pingo's in het gebied. Door Gerrit gemaakte foto's geven de situering aan op welke plekken er “gelicht” werd door hem. Tot nu toe zijn er 370 soorten macronachtvlinders gesignaleerd op de Duurswouder heide. Dit is circa 45% van het landelijke bestand (ongeveer 825 soorten). Gerrit laat tevens een aantal grafieken zien van de uitkomsten van de inventarisaties en geeft daar uitleg bij.

Henk en Auke Hunneman gaan vervolgens verder met een gedetailleerde bespreking van een aantal op de Duurswouder heide gevangen nachtvlindersoorten en vertonen er dia's bij.

Tijdens de rondvraag attendeert Marten Zijlstra de aanwezigen nog op de komende libellencursus.

De voorzitter bedankt tenslotte eenieder voor zijn komst en bijdrage aan deze avond en Johan Fokkema voor de gastvrijheid in het Natuurmuseum Leeuwarden.

Verslag: Gerard Bergsma